

సర్వస్వామ్యములు
గ్రంథకర్త.

ప్రథమ ముద్రణము
పుటలు ౧౦౦౦

వెల : రూ 0—8—0

జయ : పుష్పము.

1955

వరలక్ష్మి ముద్రాశాల, విజయవాడ-2.

ప్రీతిక

చిరంజీవి 'వారణాసి' సుబ్రహ్మణ్యశర్మ వికసించుచున్న కవి, పూవుపుట్టగానే పరిమళ మన్న ట్లితని ప్రథమ ప్రయత్నమైన కవిత్యమే గడుసుపాకములో నున్నది. తగినంత భాషాపాండిత్యము, భావన సందర్భోచిత శబ్దప్రయోగము ఛారాశుద్ధి మొదలైన గుణము లీ శతకమునందు సన్నిహితములై యున్నవి. ఇతఁడు నాకు శిష్యుఁడు; శిష్యుఁడన్న విషయ మీ భీమేశ్వరశతకము నుండ కనిపించును. "శ్రీమన్నిర్భర చందమఃప్రథిత చాంద్రీపూర్ణ జాటాటవీ" మొదలైన పాదములు, ఈ శతకములోని దుష్కరప్రాస బాహుళ్యము మరల తెలుఁగు విషయముతో 'మూఁడూ శృంగిని బుగ్గి చేసిన దొరా...' మొదలైనవి మచ్చిహ్నములు

ఇవి యన్నయుఁ బ్రస్తుత మల్ప ప్రయత్నముగాఁ గాన్పించినను భవిష్యత్తులో మహాకావ్య రచనకుఁ గావలసిన సర్వంకష ప్రయత్నము.

శతకములు మనభాషలో నొక ప్రత్యేకకావ్యశాఖ. పరభాషలో సంస్కృతములోఁగూడ శతకము లున్నను నవి మకుటులుకావు తెలుఁగువారి శతకము మకుటి. ఈ తెలుఁగు భాషలో నక్షత్రమాలయుఁ గావ్యమే. 'ఉదాహరణము' కావ్యము; 'శతకము' కావ్యము. దీనికిఁ గావ్యత్వసిద్ధి యెట్లు

ప్రశ్న. అనుస్యూతముగా నేకవిషయ మాద్యంతమం దుండు
టాకటి. మఱియు నాలంకారికముగాఁ జూచినచో నొక యను
భావము, ఒక సంచారి రసస్ఫోగకము లనియు, రసప్రతీతి
హేతువులనియుఁ జెప్పఁబడుచున్నది. 'ఏకైకః ప్రబంధాయతే'
అన్న నుడి, సమర్థుడైన కవి వ్రాసినచో శతకముఁగూడ
మహాకావ్యము కావుట కభ్యంతర ముండదు. కవనముయొక్క
గొప్పతనము కవియొక్క ప్రతిభాధీనము. ఆ ప్రతిభ పద్య
రచనమొదలు కావ్యమునందు ప్రతీయమానమగు రసము
వఱకు నభివ్యాప్తమై యుండును. జగన్నాథుఁడు భక్తికూడ
రస మనినాఁడు. మఱి శతకము కావ్య మెందుకు కాదు?

చిరంజీవి సుబ్రహ్మణ్యశర్మ చిరాయు రారోగ్యైశ్వర్య
వంతుడై తనకు పరమేశ్వర ప్రసాదమువలన లభించిన యీ
కవితాప్రాధి మార్గమును పృథ్విజేసికొని భవిష్యత్తున సత్కృ
తులచేత నాంధ్ర భాషాయోష నలంకరించుఁ గావుత మని
యాశీర్వదించు చున్నాను.

జయ
కాశీక శుద్ధ త్రయోదశి,
విజయవాడ.

}

ఇట్లు,

కవినామాగ్నీ,

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ.

భీమేశ్వరాయనమః

భీమేశ్వరశతకము

శ్రీ నీహరధరాధరేంద్ర తనయాచిద్రూప వద్భావనా
ప్రాణస్థాననియంత! శాబ్దికకనద్దాగ్నిపకాంతిచ్ఛటా!
శ్రీనాథాది సమస్తదేవ వినమచ్ఛిపాదపద్మప్రభా!
గానానందమయస్వరూప! శివ! దక్షిణరామ భీమేశ్వరా!

అశాంతంబుల విద్యు దుజ్జ్వలలతాహసంబులే నవ్వులై
యాశాసాధ విచిత్రవర్ణరచనాహర్యంబు సౌందర్యమై
రాశీభూత సమస్తలోక హృదయారంభంబు సంరంభమై
యీశాన ప్రణయాగ్నిరూపమున ని న్నిక్షీంతు భీమేశ్వరా!

మూఁడూ శృంగిని బుగ్గిచేసిన దొర! పూరింటివాఁ డెప్పుడో
గాడ నుండెల కోలఁ గొట్టె నని వీర శ్రేణికన్ని పుక
న్నాడ న్నూది యొవర్చినాఁడ వకటా! నా కేమి కూర్తింక ని
తోడ వ్రాచిన, మేనిబూదికడ నా తోడైనా భీమేశ్వరా!

చటు లామాధవయోధరోదర మహాచండ వ్రగర్జునాభ్యునిన్
వటుర్పుంఝూ పవనాత్త ఘర్షణనదద్వాఘోషితానోకహ
స్సుటగానమ్మున, వల్లకీ మధురవిస్ఫుర్తి న్మరొకఁ డెప్పుడున్,
నటరాజా! స్తుతియింపలేని కొఱత న్నన్నించు, భీమేశ్వరా!

మును కైలాసము నీ నివాస మనఁగా మూర్ఖంబు పాకించి యా
నని మానంబున నూరకొంటి, యెదమోహం బెల్ల నీరూపమై
మునువే నీ నయినప్పు డట్లు లనఁగా మన్నింతు నే నెట్లు? నీ
పన వయ్యా! ప్రభు! వారణాసిహృదయం బన్నట్లు భీమేశ్వరా!

చూడన్వచ్చిన మామ దత్తుఁడు, బటాజూటోన్నదీన్వామి. మా
టాడం బెల్లదొ గొంపం బతనితో! నైశ్వర్యగర్వాన నీ
వాడ నేదని గుండెలోఁ బొగిలి తా వైరంబునుంబూని నీ
చేడె న్వంచనచేసె, త పెప్పరిదో చింతించు! భీమేశ్వరా!

కనమాహాపథగంధబంధురసట ద్దంఘాపయఃపాయినై
నిను వర్ణింపఁగ నెంచి పూనిక తుద నీ చొదు గోలోపలన్
కనువిప్పై కనలేనో యావనమునన్? గాఢహమై శస్త్రమా
మునువో! చెప్పము, సర్వమంగళ సకన్యారంద! భీమేశ్వరా!

ఒక సందేహమునచ్చె, ని న్నడుగఁగా నూహింతునిన్నాళ్ళు, నీ
వకలంకప్రణయ ప్రబుద్ధుఁ డవులే, ఆ యమ్మసింగారమా?
సకలోహస్పద దేవతావిభవసతాన్త్రమాజ్యశీతమ్ము, నీ
విక కాపాలిక చక్రవర్తినికదా? యిం పెట్లు? భీమేశ్వరా!

అగునా వ్యాసుఁడుబ్రహ్మవేత్త; మునియైయచ్చటకాశిన్ సదా
తగు శిష్యుల్ గొలువంగ మాధుకరియై తానున్న, యన్నంబు లే
మిగ నీవే పొనరించి తిట్టితివి, సామీ! పొమ్ము పొమ్ము
మునువే యాకలిదీర్చె యామెనయమా మన్నింప, భీమేశ్వరా!

జయ గంగాధర! దేవదేవ! జయ సంజ్ఞానాత్మ! సర్వాత్మకా!
 జయ హాలాహ! పీతపీతగళా! జ్వాలానిటాలేక్షణా!
 జయ శోభాచయతేలిహం! జయగర్జా తీవ్రవాగ్వైభవా!
 జయ చండీస్ఫురదర్థదేహ! విలయేశ! శర్వ! భీమేశ్వరా!

నా చిన్నప్పటినుండి నీ నవన చ్రాణం బెల్ల విప్పరి, నా
 చా చాంపేయ సువాసనాస్పదమనససూక్ష్మోష మూర్గమ్మునన్
 ధీచాతుర్యపుష్కగ్విధాకలిత గీతిం బాడ యత్నించి, నా
 కీ చింతాస్మృతి దూర మన్న దిగుతా యీశాన! భీమేశ్వరా!

నదులుం గొండలు నీటిచుట్టులు తరు ల్నవ్యప్రసూనావళుల్
 కడుపుల్గట్టిన యాలమందలును జక్కల్ సాంధ్యరాగమ్ములు
 నృదిలో 'దేవుల'నంటి పిల్లలు ప్రియ న్నాట్యక్రియామూర్తులై
 చదలం దేగెడు పిట్టలుం దలంప నీ చందంబు భీమేశ్వరా!

ఆ యజ్ఞేశ్వరుఁ డట్టి మిత్రుఁడు తుచారాదీంద్ర పుత్రీగత
 ప్రేయోభావపుఁ జివ్విలాసముచు. మగదీభూతవిక్రాంతి కొ
 ప్రాయంబున్న కుమారుఁడున్ గలుగు సంపద్గర్వమేమాత్రమున్
 నీ యాకారముఁ జూడఁ దోపకుకదా, నిష్పాద్య! భీమేశ్వరా!

ఋవృంబుల్గుల వోసకన్నులు, విరుల్ రువ్విండు లేనవ్వులున్
 రవ్వ ల్బిందెడు పైడిగంట పలుకుల్ రంగారు సింగారముల్
 మవ్వంబన్నపుగొన్న చెన్ను తలఁపుల్ మాతల్లి సౌందర్యముల్
 దవ్వో సోయగే మున్న నీకు మనసై దర్పింతు, భీమేశ్వరా!

శనివారోత్సవవేళ దంపతుల మీ చందంబు నిడ్డూరమై
 వినువాకం గెరటాలనవ్వుఁ దెఱలు స్వీక్షింప నుల్లాసము
 ల్దనుకన్ జూచెడు కొంటెచూపులును పంతంబాడుచున్నట్లుగా
 కనులన్ గ్రొత్తఁగ నైన జంటవలెనే గాన్పింతుఁ భీమేశ్వరా!

అసలౌ తామరరేకు లట్టికనులం దా కజ్జలస్పర్శ, పై
 నొసటంగుంకుమబాట్టు, నాసఁదొడవుందోపై నయారై కయున్
 ఘుస్పణంబుదైన చీరయు న్నెఱయ, నుక్తు లైప్పి, నవ్వించి, క
 న్నొసలన్ నిన్దను మానికమ్మగల నీకు న్నోత! భీమేశ్వరా!

మాణిక్యంబయు నీవు దక్షపురి సామ్రాజ్యంబు శాసింపఁగా
 నేణాంకోన్నమితార్ద్ర భావలహరీహేవాకవేశాచల
 ద్వీకారావముతోడ గీతముల నే విన్పింప నే మందువో?
 మాణిక్యస్సపిత ప్రసిద్ధగుణ సమ్రాణ్మూర్తి, భీమేశ్వరా!

కాపర్థంబున గంగ, క్రింద నెలయుక్ ఖట్వాంగ మాచేతనుక
 దీపాక్షంబు లలాటమందు, చెవులం దీపించు గ్రొండమ్ములుక
 వే పాము ల్బుజకీర్తులు న్పునుకలుం బేరుల్, గటిం జర్మముక
 శ్రీపాదంబుల పావకోశ్మ దగు నిన్జింతింతు భీమేశ్వరా!

దేవా! నీ చెలువంబు నూహల మహాబిం దేలి డిండిర శో
 భావిహారత నొడ్డువట్టి యటులై యంతాన, నా యిష్టమే
 గావింపంబడెగాని, రూప మెటులో గాన్పింప; దూహావధిన్
 భీమేశ్వరము దాటదో నరున కుచ్చేగాన? భీమేశ్వరా!

శ్రీవాణీపతులున్ శచీవిభుఁడు నీ చిద్రూపముం గాంచుచున్
దేవా! శిర్వు! నిరూపితాఖిల మనోఽధిష్ఠాత! బుధా! భవా!
గ్రావాకల్పితలింగరూప! శివ! దక్షిణామ సౌందర్య న
దేవీ శాంభవిప్రాణనాథ! యస సిద్ధింబోరొ, భీమేశ్వరా!

తొలి నా వ్యాస ఘటోద్భవుల్ స్వపితృశా శోరాశి విజ్ఞాను లు
చ్చలదూహస్మితబంధునుల్ మునులునశ్చాంచల్యులుద్ధాతలున్
గళలాస్వాములు నీ పదాంబుజములన్ గానమ్ము సేయంగ నా
కులచిత్తుండగు నేను నిన్ను దలఁపన్ గొప్పేమి? భీమేశ్వరా!

వార్షధీనట దబ్జసికలికలై న్యాపించి యూర్ధ్వమ్ముగా
స్వర్వేశ్వశ్యాశతలాస్యసంఘటిత హస్తద్వంద్వముల్ మండలాం
తర్వాణీ పద ఘంటికానికరవాద్యస్ఫుర్తితో నాడ, గం
ధర్వుల్ నాడ నుతింతు నిన్ను. బహు విద్యాదేన! భీమేశ్వరా!

శరదాకాశ నిజృంభమాణ సిత శంస స్మేఘముం దెక్కి ని
ర్భర చాంద్రీమృదుఁడోలల న్నడచి, యార్జ స్పృచ్ఛతారావళి
కరదత్తార్ఘ్యము లంది, చాలితలతా కాంతాం గంధా సలా
దరబంధమ్మున నాఁగి, ర మ్మిచట ని స్థర్కింతు, భీమేశ్వరా!

నేనో నిస్సృంఢ, రమ్ము రమ్మనుచు నీ నేతృత్వ మర్యాదల
న్గాసి యింటికి వచ్చినవ్వు డయిన న్గాపాడఁగాఁజాల, నా
కానుల్ డబ్బులు వెచ్చఁబెట్టి నిను నాకర్షించుకొలే నటం
చే నాఁడో యది తేలె; నీదయకదా? యేమందు భీమేశ్వరా!

ఒక వేళేప్పుడో నన్ను బ్రోచుటకు నై యూహించి యస్తద్గుహం
బాక బారన్ గలచోట నంది యురమందూగించి ఘంటాధ్వనిన్
సకరంబాప్పగ రాకఁ జెప్పనపుడే సన్ నిస్వలాకించుచో
వికలంబై చనుఁగాన, సర్వ మిపుడే విస్మింతు, భీమేశ్వరా!

ఆకాశంబున పాలదారిఁబడి నీహారాద్రిరాటకన్య నీ
సో తెల్లన్ సాదవెట్ట 'నంది' మెడలోఁ జోద్యముగా గంగఁడోల్
వాకై మువ్వలుమోయ, నిట్టజడలో వార్లీలగా నాడ మా
లోకం బేలఁగ నాగమింతు నది నీ లోపంబు, భీమేశ్వరా!

ఇంటన్ లక్ష్మీయు లేస లక్ష్మీ యనఁగా హేలాచమత్కారమై
రెంట న్నా మది మున్గితేలు సుఖమై క్రీడాపరిమార్మై
జంటన్ బాయక యుంట శాశ్వతకథాసంబంధమై తోచు నీ
యింటం గల్గియె లేచు, యిద్వరనఁగా నేమయ్యో? భీమేశ్వరా!

ఎటుపూజింపఁ దలంచినన్ గనులకే యేపుష్పముల్ దోచినన్
జటలో కొన్నెలవంకవోలె నగునా? చర్పింపనే నీగమున్
జట మిన్నే రయి జాటి పాద్య మగునా? సాహిత్యమే పూజగా
నటనాసౌష్ఠ్యవమూర్తి! చేకొనుచు నానందించు, భీమేశ్వరా!

ధృతి మానీశ్వరమార్గ మూడి చనుబుద్ధిన్ దీప్రకల్లోలమై
యతి లోకోద్యమ చిత్రతంత్రులను నాహ్లాదించి శోధించి, సం
గతులన్ సుస్వర కల్పనావధుల సంకల్పించి మీటంగ, నా
శ్రుతి కాలంబును వీడి పల్కనిగతి న్నూచించు, భీమేశ్వరా!

కాలం బన్నది యూహలో విరియు సంకల్పంబుగాఁ దోచి, శో
భాలాభాకృతి దుఃఖసంగ్రహితమై వ్యాపింపఁగా మానవుల్
కేళింగొందురు కంటగింతురు. మదిం గ్రీడించుటే సత్యమై
కాలం బీవును నాను నొక్కటగుచుం గాన్పింతు, భీమేశ్వరా!

గతకాలాదృత కాంతిపుంజములు సోక న్వర్తమానంబు గుం
సిత సర్వార్థకథావిధానముల గంభీరము; తత్కాంతి శో
భితమా నీడను సంభవిష్య మనఁగాఁ బ్రీతిన్ విరాజిల్లు నా
మతి కీ బంధమువెనక నీవలరుటే మాన్యంబు, భీమేశ్వరా!

వరలక్ జీవితమెల్ల జాతరవలెక వహ్నియటంచుం గనుల్
శిరమందుంచి మదించి చంచలవపుశ్రీసర్వమున్ భోగమై
కరులు న్జింకలు నూయెలల్ దురఁగముల్ గాన్పింపఁ దా దిద్దిర
న్దిరుగన్ అంకులరాట్న మాఁగి నరుఁ డాధింబొందు, భీమేశ్వరా!

సురఘంటాపథ మిద్ది, దుఃఖ మనఁగా శూన్యంబు! శాంతస్థితిం
బరగుకఁభోగము సౌఖ్యమున్ మఘపుడే మద్యంబు సేవించిసుం
దరులంబొందినఁ గాదొ నీ నరులవిధ్వంసంబు గావింప, నా
సురఘంటాపథ మిద్ది సర్వులు దొరల్జూడంగ, భీమేశ్వరా!

సిరి యుత్సంగమునందుఁ బుట్టి సుఖయై సింగారపుందోటయై
మరియాదల్ పదవుల్ మహావిభవముల్ మార్దంగికుల్ గాయకుల్
పరితోషాస్పద బుద్ధులైన వనితల్ బట్టంగ గర్వాంధుడై
పరదారిద్ర్యము నీనడించి కసరున్ ఫాలాక్ష! భీమేశ్వరా!

చదువా? శూన్యము; లోకవృత్తచనా చాతుర్యమా? సున్నసం
పదయా? కల్గినలేవి; హృత్సదనమా? పాపాణామా నందమా?
మదదంతానశకేళి; మాటసాబగగా? మాత్సర్యసంగీత; మే
సదవి న్నెట్టినమట్టి; యిట్టికలుషు న్నాల్పింతు భీమేశ్వరా!

కడుదుర్మార్గులఁ జూచుచుంటి జగత్కి గ్రన్థానుల న్దొల్లిబిడ్డ
గుడుసుశ్శంబడఁగొట్టి యెంచి తను నాకూయిని జెనింగొంచు నీ
గుడిలోలింగము మ్రింగఁజూచుఖలునికొ గుళ్ళెల్ల తామ్రింగఁగా
వడి నోర్వెట్టెను దాష్టు నామనవిగాఁ బంపింతు భీమేశ్వరా!

స్వార్థారణ్యమహోగజాతనమన స్వాతంత్ర్య సంఘక్షణ
స్పర్థాబద్ధ పథాధికాచరణవిస్పష్టార్థ సీర్వాణు లీ
సిద్ధాంతాఖిలబుద్ధులన్న పలుకే నిత్యక్రియాలోకమై
నిర్ధారించు తెరుంగవో బ్రదుకులకొ నిస్సార్థ! భీమేశ్వరా!

మాదేశంబునఁ బర్యటింపుము సను స్మర్యాదగాఁ జూతులే!
పేదల్ గూడును గుడ్డలేక తిరుగక! భిక్షోర్థులై పిల్లలుకొ
లేదన్నం బని యేడ్వ పాటుపడిననో లేదన్న యూర్తధ్వనుల్
గాదయ్యా వినిపించు? సిగ్గరు నెటుల్ గర్వింతు? భీమేశ్వరా!

జననీదాస్యము వాపి, సత్కృతుల నోజంగన్న విజ్ఞాను లీ
జనులం దాశలఁగొల్పి, రాష్ట్రపదవి సంస్థానపీఠములం
దునగూర్చుండి, బికాదుల ప్రజలతోఁ దూఁగాడు జేశానికై
తను కర్జంబులుగాక, ఆత్మ పరమందం బంద్రు భీమేశ్వరా!

జలగల్ నెత్తురుపీల్చిన ట్లారులు మోసంబైన నోసంబుతో
కలిమి దొంగిలునాఁడు శాంతిసమరస్కంధాదులై గెంటగాఁ
బలిమిం బుత్తులు; శత్రు లెల్ల దొలఁగఁ , మాతల్లికిం బిడ్డలా
జలగల్వోలె నియంతలై రెటుసనుక జాడ్యమ్ము? భీమేశ్వరా!

నిర్మర్యాదులు తాకికార్థములకై సశ్శ్రేణి గల్పించి, 'యా
భగ్నంబియ్యది మీదు భాగ్య' మనుచుం బ్రస్తాననల్లేయ, మా
ధర్మం బంచును దుష్టచేష్టలగతిం దర్పించి పై కక్కుచో
కర్మల్పండి నశింతు యంతలు నిరాఘాటార్థ! భీమేశ్వరా!

సిరి సీరాజన మెత్తి, పశ్చిమదిశా సీమంతిసికాంతు లు
గ్రరణోన్మాదులు సర్వదేశముల నగ్రస్థానముం బొందు కా
వరమై నిర్మిత మారణాస్త్రముల విశ్వంబేదు నట్లీహలం
బరవక మానవజాతి శోకవిలయాంధం బయ్యె, భీమేశ్వరా!

అలశాస్త్రజ్ఞులు మానవాళికొఱ కా యా శోధనల్జేసి, సాం
పిల నూహల్ బహుచిత్రవస్తువులుగాఁ బ్రీతిక బ్రసాదింప, నీ
యిల రాజన్యులవంటి నాయకులు హాయింగూర్చి యవ్వారికిఁ
కులవిధ్వంస మహాస్త్రశోధనల లోగొన్నారు భీమేశ్వరా!

నయదులైల మహాశయంబులు, నవస్వర్గేహ సౌఖ్యంబు లీ
నయశాస్త్రార్థము లా తనంస్కృతి మహానందంబు లీ 'నాగర
ద్వయ' బంధంబులు శాస్త్రశోధనలుశోభగూర్చిదేశాలకుఁ
భయము న్మాన్వనినాడు గొప్ప లగునా? భద్రదేహ! భీమేశ్వరా!

నా కీ జీవితమార్గ మందుదయ మన్యాయ్యంబు సాయంత్ర మం
దూకింపంగల నాయముం గలిపి మాయు ల్గు లొకమ్ములో
శోకంబు న్నుఖముం బొనర్చి యొకచో సున్నంబు వేటొక్కచో
దాక న్నెన్నయుఁ గన్నుఁదోయి నిడ మోదంబేమి? భీమేశ్వరా!

ఇల 'సామాన్య' జనాళి జీవితములం దేనాఁడు దైనందిన
ప్రళయంబు ల్పొలియించి భాగ్య మగునో బ్రథ్మా! సిరావల్లరీ
నిలయుల్ సోలిన కష్టకాయుల యెడక నిర్దుష్ట సుస్పందనం
చిల నే నాఁడు నదించునో యది మహాహీరంబు, భీమేశ్వరా!

అయ్యా! కోపమువచ్చి యేమగును నాకన్యాయముంగాంచి, నీ
కుయ్యాలంబడి యూగి నట్లగునుగా! యున్నాద మర్కార్య మున్
గయ్యాలంగని మాన మేల? అవులే! గంగాసరిద్దేవితో
సయ్యాటంబులు చాల వేము! తగు నీషత్కేళి, భీమేశ్వరా!

ధనులై త్యాగమొనర్చినట్టి ఘనుల నర్పించితిన్నొలి, దా
మనుకూల స్థితిఁజూచి చేయరదియున్ 'మర్యాద మార్గ మున్
ఘనతక బొందనుజేయ' రద్ది యటులే గావింప నిచ్చింతు నీ
యనయుల్లాస మొనర్చి రెండవది తామన్నార భీమేశ్వరా!

కాసుల్ రాసులువోసి పూజసలుపం గాంక్షింప, వాచాలత
నోమ్రుల్ దేర్చినరీతి హీనుఁ బొగడం బోనయ్య, నాకోసమై
వేసంబు లైగమార్చి మోస మొలయ స్వీరత్వముం జూప రా
కాసుల్ ద్రోహమొనర్పలేని గతుల న్గల్పించు, భీమేశ్వరా!

పైకేక్ శ్రోత్రియ తా సరూఢి యెసగక్ బద్మాసనంబుడి, నీ
రాకక్ గోరి జపించునట్లు నటనారంభంబు గావించుచుక్
'శ్రీ' కైలాస నివాస! యీశ!' యనుచుం జింతించి గాఢేహులై
లోకుల్గొందఱు కాంత, కాంచనములక్ లోగొంద్రు భీమేశ్వరా!

పరిశీలింప మహాధికారపదవీ ప్రాప్త్యాశపైలై జనుల్
కరిఘీంకారము నక్కజిత్తులు నశీకవ్యాఘ్రకుండోదరం
బిరవై యొప్పిచరింతుగాని, తుదకం తే దక్కిపాపాత్ములై
ధరసర్వస్వము రోసిపోదురు యథార్థం బిద్ది! భీమేశ్వరా!

చదువుద్యోగము హాణనాగరకతా సాంగత్యశోభాగతిక్
గొడువన్గన్నడనీక డాబుసరిగా గొప్పం బ్రసారించు చుం
బ్రదుకక్ సంఘముమెచ్చునానరుని, నాపద్వేశమిధ్యోన్నతుల్
నిదురించుందన కాత్మవంచనవిధి, స్పర్శిద్ర, భీమేశ్వరా!

భావమ్ముల్ గలవారు లోకమున శోభామూర్తులైయుందు, రా
భావంబుల్ జగమందు వాస్తవదశా ప్రాప్తింగనంజెల్లి శో
భావైశద్యముఁదెచ్చు, పారుషమునక్ బాటింప యత్నంబులే
గాలింపక్ దొర కోని వానిగతి వైకల్యంబు, భీమేశ్వరా!

రతనంబుల్ మణులుక్ మహాసభలలో రంజిల్ల కాంతిచ్చటా
విలేతిక్ జమ్ముచుఁ జీకటిం దొలఁచఁగా విస్ఫారహాలోక, మా
వితముంగంచిన బాగులేడ్చి సభగావింపంగ నేమానహా!
ప్రతిభావంతులదారి హీనమతులక్ భంగించు, భీమేశ్వరా!

మతవైషమ్యమువల్ల భేదమును నస్కన్నాత్మనాశాంతరా
మృతరక్తావగపురుషులై విషము వర్షిల్ల స్వనోదింప, దూ
పితదేహమ్మగు నెల్ల కాలము; పరుల్ జేవన్విజృంభింతు; సం
తతిదుఃఖంపఁగ భారతమ్మలోను గౌ దార్ధ్యాన, భీమేశ్వరా!

అలుకజ్జూడకు దేవదేవ! నను సాహంకారదుష్ప్రియా
కలుషాక, నీపదసన్నిధాన వెలుఁ గాకాంక్షించుయత్నమ్మునం
దలుసౌ దారులహాని నొంది దిగులై యాక్రోశముండేసి ని
స్తులపాదద్వయదూరమెంతు, నెపుడో చూపించు, భీమేశ్వరా!

పాతల్ గొత్తులు కీర్తులక బ్రదుకు సంబంధాన పక్షాలలో
చేతల్ బట్టి ప్రతిష్ఠలంగొనుచు నుజ్జీతాచు జీవించు నే
నేతల్ దేశపుధగ్వి ధోన్నతుల కొనేర్చెల్ల స్యామ్ముగా
చేతంజేసిరి? సొంతమన్నఘనమై జీవించి, భీమేశ్వరా!

కవి, రాధాంతపు రాజకీయముల వైక్లబ్యంబునూహించి, సం
భవకల్యాణ విశాలసూత్రముల విశ్వ వ్యాప్తిగావించి, నీ
రవదృగ్విధుల శాంతభావలహరీ రావమ్ము కాలమ్మునోఁ
గవయంజూచును; బక్షముల్గొనఁడు సంఘర్షించి, భీమేశ్వరా!

సనుకష్టాలగు వేళనే దలఁతునేనీ చెప్ప? సౌఖ్యమ్ము వే
ళనుమాత్రంబెతలంచినాఁడ! నగజాలాస్యంబు నీక్షించు నీ
పనికిన్నా యెదభక్తి భావమున కావంతైన సంబంధము
నైనవా? ప్రేమము భిన్నరూపములుగా గాన్పించి భీమేశ్వరా!

నాకున్నగన మిత్తువేయనుము పణ్యాజీవి వోలెన్నినుక
జీకాకుం గలిపించి బేగముల నా చిత్తంబులోఁ కోర్కుల
స్తాకంబుల్ దగ దీర్పుచుంచడుగ నెంతోమెచ్చికొందునదే!
నా కన్నుల్ శతపత్రపీఠములు విన్యాసించి భీమేశ్వరా!

అచునిత్యంబును నోగిరం బొసఁగి నీ యంతస్వలద్దీపకాం
చన రేఖాసముదంచిత ప్రణయవిశ్వాసమ్ము నాయుగదు వి
ప్సనఁ బొందం దయఁజూచి నావదియె మహూర్వక్రియాలబ్ధ శో
భనమై మోడుగపూతయైనదది యేభాగ్యంబు భీమేశ్వరా!

పరిహాసించిన చుష్టసర్గ మరిషడ్వర్గంబు విద్వేషమై
కరవాలమ్ముల దూసియుద్ధమునకుం గాల్చివ్వమార్కొంటి, నా
శిరముక ద్రుంచునిమిత్తముల్ చెడిమఱి జిత్తెత్తి చేఖడ్గముక
విరుగంగొట్టెను వజ్రహాసమున నస్వీక్షించు భీమేశ్వరా!

అదికాసృష్టియు, మధ్యపోషణము, సంహారమ్ము కార్యమ్ములై
మోదింపవొరకొంట కారణముఁగా బోధించిరయ్యా! మఱి
మోదంబన్నది నీకునేలే? కలిగెంబో మమ్ము నేడ్చింపఁగా!
మాదాకుల్ సరిదిద్దిపోవుటది నీ మర్యాద భీమేశ్వరా!

సత్యంబన్నది నీవుగా నుపనిషత్సర్వస్వముం జెప్పి, నీ
సత్యత్వంబును ధర్మముం జనెనుగా నీ, నీదు హేలాకళా
పత్యం బీ జగమెల్ల సత్యమనెనా! పాటెంత రీ యెల్లరు
న్నిత్యంబీతమ మనికాయంచు, దెలియక నేర్పించు భీమేశ్వరా!

ఆచార్యుండుగువ్వు తివట్టి తనమం చన్నావుగా నీ సనుక
బ్రాచీనుల్ దగుదేశికోత్తములు సంపచ్చంద్ర చూడుక మహా
వాచాసౌమ్యమ మొప్పు సద్గురునిగా వర్ణింప శేష్కంటి; మా
ధీచాతుర్యము నీకు కీర్తి కిచటక దీపమ్ము భీమేశ్వరా!

తొలిశాస్త్రమ్ములు నీ మహాగ్రంథముల నెఱిగో నిర్వదింపంగ నీ
మలిశాస్త్రమ్ములవంటి వీవసలు సామర్థ్యాగ్రహణమ్ముగా
నిలలేవంచుఁ బ్రచారముం జరిపి మా కిచ్చో నహంకారపుం
బలుపుంగూర్చె, నికట్టిదారిఁ బడునో భాషించు భీమేశ్వరా!

జననంబవ్వుకు కన్నతల్లియొడిలో సాగె సమస్తావనీ
ఘనకేళీమృదుహాస మొక్కటి సమగ్రప్రాణి లోకమ్మునక
జననంబుక మరిమృత్యుదేవతయుఁడోచక దల్లులెమధ్య నా
జననీ వత్సలతా విధాన మొక నిశ్వాసమ్ము భీమేశ్వరా!

ఏమయ్యా యని పిల్చి నిన్నడుగఁగా నేనాటికిఁ చిక్కు నీ
వామై వచ్చిన నేనుగూడ నటులే యేదంచు నాతన్ని ని
న్నేమో తిట్టును జోగికాడనుచు నే నిన్నాభ్యుగాఁజెప్ప తా
నేమో నమ్మదు నమ్మినప్పుడెపుడో యేతెంతు భీమేశ్వరా!

నీ మూర్ఖంబున జేయివెట్ట; గడపక నిక గావలింబెట్ట, నీ
వేమో మెచ్చియొసంగు నావరములక హింసింప యోగీశులక
భీమంజైన బలాన నీ సదనముక బెడట్టు లాడింప, నీ
వేమో భీతిలకయ్య పూర్వమటులే మీకాయ భీమేశ్వరా!

శ త క ము

హద్దుల్ పద్దులు వెట్టి, సృష్టిగతి ప్రత్యూహమ్మునూహించు మా
విద్వల్ గర్జములెల్ల దండితములై పీడన్వడంజేతు నీ
సిద్దుల్ సోని మాకు నీకృతినతి శివోపలోకమ్ముతో
సాదా జీవితమాగి నీరగు పరీహాసమ్ము భీమేశ్వరా!

ప్రమదుల్ రుంజలకొమ్ముబూగలనుబూరల్ దప్పెటల్ శంఖముల్
డమరుల్ షోభింపు మద్దెలల్ గొని నిరాటంకక్రియక ధ్వాసనుం
దమర స్వేయివిధాల నాదము సమాహారమ్ము గావింప నీ
పునుతోగొల్వయి నింటకంటంగనగా నూహింతు భీమేశ్వరా!

దృశ్యంబై చను సర్వలోకమును నాదృష్టింబరీక్షించు చు
న్నశ్యంబంచు నెరింగితిన్ తనువులోన జీనమఃత్రాలమై
నశ్యంబై యనుభూతి లేశముల బోవంబూను నాకృష్టమై
పశ్యత్ఫల! యిదెట్టినుగ్బలతయో పాలించు భీమేశ్వరా!

ఘనుడుంజచ్చును నల్పుడుక సమయునాకంబేగునో మోక్షమో
కనులంగాంచముగాని, యిర్వురకు నీ కారుణ్యముక కర్మలం
దినమార్గంబని ప్రాజ్ఞులందరు మహాధీశాలి కీచాపునుం
దినుటోపండె జేశమేగుననుగో దీపించు భీమేశ్వరా!

గౌరీకంకణ కింకిరీరవచల ద్ధానమ్ము గుగాపయః
పారీధారలముద్మరధ్వనుల శోభంగొంత లగ్నింప నీ
వారల్ గారణమల్లుకొంచు దగవుం బాటించు నావేశ వే
పోరమ్మిచ్చుటకొంపచల్లవడినం బోవచ్చు భీమేశ్వరా!

నీలీలావధి యేటిపాటుదలలో నీహాస మీపూలలో
నీలోకావన మారుకాలములతో నీసాంపువన్యాళిలో
నీలోగానములీ దివారవములో సత్యమ్ము దర్శించునా
కేలానీసువయాళిరూపమున? నిజేత్తుప్తి భీమేశ్వరా!

క్షీరోదన్వదుదార గర్భమున నిక్షిప్తాచ్చ పీయూషమున్
వీరుల్ రాక్షసులున్ సురల్ గోనగ సంవిన్నూర్తిమంధాచలున్
గోరక్ గ్రావమునై మధించెనతఁడున్; ఘోరంబుహాలాహలం
బూరెన్ముందుర; నద్దికంతగతమైయున్నావు; భీమేశ్వరా!

ఇషువై విష్ణువుమేరువై ధనువునై హింసావ్రతిష్ఠావిధిన్
సుషమామూర్తివిసీపు వింటిదొరవై, చూడంగ గీర్వాణు, లా
విషసంవర్ధిత శక్తికోలవిడువన్, విధ్వంసమానుశ్శో
కషణాగ్నిందగు లింగభాగమిచ్చటం గల్పింతు భీమేశ్వరా!

రక్తాశోకము పూతపట్టినయెడన్ రంజిల్లురాగమ్ము నీ
భక్తుల్ వక్తలు, శీలవంతులు బుధుల్ బంచంగజేకొంచు, నా
కుక్తుల్ జెప్పంగ నోసురాక, మదిలో నూహించి కేల్గొడ్తు, నీ
రక్తింబంచని జాతిగుండెల నెటుల్బార్ధింతు? భీమేశ్వరా!

కాలంబన్నపథాన, నాగరకతా కార్తస్వరోద్యన్మహా
లీలాలోలరథాన, మానవమనోలీఢంబు సంసారమే
కేళివై భవమూర్తి, యుగ్యములుగా కేంద్రీకృతా దర్శముల్
మేలై యొప్పి గమించు సత్కృతులు నున్మేషించి, భీమేశ్వరా!

శ్రీమన్నగభరచంద్రముః ప్రథితచాంద్రీపూర్ణజాటాట వీ!
కామావేశధునీఘనీ భవచునో గర్వముత్తీరానకుఁ
రా, మార్గంబును జూపుచుంటి మఱిసేరత్నాల నిమ్మంటినా?
యేమీచెప్పవు! దుఃఖసాగరమునందీదింతు భీమేశ్వరా!

అడకింపం దగునయ్య నీకునను? సోఁబసంబన్నయూహనృదిక్
కడలిం బొంగులమీఁది చంద్రకళలస్థన్నప్పడుక్, వ్యోమమున్
నడిరేయిం దిలకించినప్పడు, సతిం ద్రాగ్నీప్తి మన్నప్పడుక్
కడఁకంజూచి శరీరమున్మూచి, నిన్దాక్షింతు భీమేశ్వరా!

జేలే! నామొఱలాలకింపవు, బలే యాదార్యమయ్యూ దొరా!
స్రాలే యాచల శృంగవీధి నెచటో స్రాసాదమం దార్యతో
నాలోచించినగాని చెప్పటగు నీ కత్యంతముఁ దోచదో!
యేలా రక్షణకొనుగాదనినచో హింసింప? భీమేశ్వరా!

చంద్రాబద్ధ జటాకటాహ నివసత్స్వర్వారి నిస్వానముల్
గుండ్రోద్యత్తు మధాధినాథ పటహరూఢ ప్రతి ధ్వానముల్
మంద్రీభూత సురీగలోద్గత గళన్మారంద గాంధర్వముల్
సంద్రంబుల్ ధ్వనులిద్ధ తాండవకళా సంసక్త భీమేశ్వరా!

శుష్మాయ త్ర నిటాలచిత్రకనటచ్ఛోభాగ్ని ఖండప్రభల్
గ్రీష్మాతీత విశిష్ట భాసరగళ ద్విర్వాణ కాంతిచ్ఛుల్
భీష్మావర్తిత వక్త్రనిర్గత మహాబీజ్య ప్రభావంబులుక్
శుష్కమ్మ ప్రథలిద్ధ తాండవకళా సూత్రార్థ! భీమేశ్వరా!

శర్వాణి జఘనావృతార్థ పరిత సస్సంబద్ధ హస్తంబులున్
సర్వాంగ ప్రవిఘ్నార్థ మానరస వత్సంచార మార్గంబులున్
పర్వోద్యమన ఘట్టన స్థగిత సంపత్పాద సంధానముల్
నిర్వాణా కృతులిద్ధ తాండవకళా నీతార్థ! భీమేశ్వరా!

నిర్యూహార్థ శశాంక నిస్సృత చలన్నీరంద్ర చాండ్రి సరి
న్నిర్యాతామృత బిందుసస్తుల మహానిష్యుండి మారందమై
యార్యామానస పుష్పమందలరి భ్రామ్యదాభవమై దీప్తిమై
నిర్యదంగను బొందె తాండవకళా నిర్వృత్తి భీమేశ్వరా!

వర్షామేఘు ఘటాఘనా ఘన నదద్వ్యాపార కాంస్యమ్ము లా
కర్షించెక తతవాద్య విస్ఫురిత నిక్వాణమ్ము, తతభ్యనుల్
వర్షాభీ సమనాదచర్మముల సంపర్తమ్ము గల్పింప సం
ఘర్షించెక సుషిరంబు, తాండవకళా గంభీర భీమేశ్వరా!

శ్రీ నందీశ్వర దేహసర్మిత కనచ్చిం దూగరేఖావళుల్
సానందోత్కట హాసవర్ధిత సురీ సంబంధ లాఘోరుచుల్
భూనవ్యాప్తత సాంధ్య భాసకర వలద్రూభభంగరాగాంశుపుల్
లూపనెన్వర్ణము నిద్ధ తాండవకళా ముక్తార్థ! భీమేశ్వరా!

డబుడక్క-క బుడబుక్కలై సుడులునై ధంకానినాదంబులై
డబుఢుక ధుక్కని శబ్దముల్ వెడలె నోటం దరకముకబుట్టెనా
గుబురౌ వేదములెల్ల మేనఁ గలిగెక, గోమొప్ప రాగంబు వే
డబమై తోచెను బ్రాచి తాండవమువేడ న్నిర! భీశ్వమేరా!

మృతినందన్ మహాపదం బొరయుచుం బ్రీతిక ధనంబంచు సం
గతి నున్నట్టిది భార్యయంచు నెవడో కార్పణ్యముంబూసి త
న్నది కష్టముల ముంచి నాడనుచు నాహా! జీవిశయ్యాస్థలిక
గతమున్వ్యాకొని యేడ్చుటే తఱచుగా గాన్పించు భీమేశ్వరా!

చితికాష్టములమీఁది బొమ్మనెపుడో శిల్పి! విసిర్పించి సం
చితిజీవమును; తోచినట్లుమనెనా శిల్పము; సంధాన సం
గతినిప్పట్లునగూడ నాడినది; నాకన్నల్ ప్రకాశించి య
ప్రతిమానార్ధకళా విలాసునినుం బాటించె భీమేశ్వరా!

విధిసృష్టించుట! నీలయిండుటకునో? వెన్నుండు పోషించుటే;
గ్రధితాశాపధ! నీలయించుటకునో? కానంగరాదూహకుక
వధముక సృష్టియు; బోషణంబులొకటే వచ్చునునీదయ్యెనో?
పృథివీవర్తనమెల్ల యీగుణములం గ్రీడించు! భీమేశ్వరా!

అలసెన్ లోకము యుద్ధతాండవ మహాహంకారమార్గములక
కలసెన్ లోకము భావనావధుల సత్కల్యాణ చింతాదృతిక
సలచెన్ లోకము దృఢమఖిగతుల స్నిశ్వాసము న్నాన్న, నీ
తలపుల్గనుకవెట్టి, భావినుఖబంధంబిమ్ము! భీమేశ్వరా!

ననలెల్లన్ వికసించు, గాడ్పుదొంగయై నర్తించు నుప్పొంగుచు
న్నదించున్నదులెల్ల, నచ్చరవలె స్నీహినిలాసించుచుం
గనిపించుందెలిమిబ్బు చక్కటిని, నాకంపించు శామంతులక
దనియింపందిగ జారునంచు, చలిలో దాంపత్యమాదర్శమా
యనిపించుం, గుణభిన్న కాలచలన వ్యావిధ! భీమేశ్వరా!

ఓనర్వీకరభూష! సంభృతమహా యోగీశ్వరోన్నేష! త
 త్సేవర్యామృతవేష! భక్తసగనీ సంపన్నసీ హరుషా!
 వేదోద్యద్ధనఘోష! మత్కృతిరణ ద్వీకామృతుస్వానమై
 యా దర్శిన్, నిను బాందనంకితముగా నర్పింతు భీమేశ్వరా!

శ్రీ విశ్వేశ్వర! విశ్వనాథ! కవితా సింహాసనాధ్యాసి! శి
 ల్పావిహార విశిష్టవైభవ! రసవ్యక్తీ! మహాదేవ! శా
 రీనాలాహక ప్రావృడంబర! మహార్థి భూతసంవిత్ప్రభూ!
 శ్రీ వారాణసిదాస! కావ్యసుషమా శ్రీహాస! భీమేశ్వరా!

ధటిసీ ధృగ్ధకపాల! పాలిత జనాభారా! ధరాభృత్సుతా
 ఘటితాలాపచమత్క్రియాగళితరేఖాహాస! హాసార్భటి
 భటనాట్యధ్వనితార్థవన్నిఖల శోభా! శోభితాశా రుణా
 ఘుటికాసిద్ధ! విశుద్ధభావ మెదలో ఘూర్ణిల్లు భీమేశ్వరా!

అధివిన్నాద్యయపాలనా చతుర! రంహస్సిగ్ధ చిద్రూప! రా
 గఘనీసంగత ధర్మ్య! పూర్వధరణీకాంతుల్ చళుక్యాస్వయుల్
 పృథు శిల్పాయతనమ్ముగట్టి నిను శారీనాథు సేవించి, రా
 యధికారుల్ పరిపాలనా చణులు నీవై నల్లు భీమేశ్వరా!

పరుణామైచ్చులు నీ శుభాయతన సంపత్కడ్య మాణిక్యముల్
 దరలింపక దొరవెట్టు లోర్పితివి రుద్రా! గుబ్బులై యిప్పు నీ
 తరుణీనామక రత్నముల్ బదులుచే తన్నున్నపున్నుద్దలే
 వరలుకోడల, వట్టి భిక్షుకుని భావంచిల్లు భీమేశ్వరా!

శ్రీ గోదావరి యంకపీఠమున నాసీనుండనై సప్త గో
దాగాఢాంబులయందుఁ గ్రీడలకు నాగ్యాదేవికి న్మెచ్చి యా
యాగారమ్మున తొమ్మిదైన గ్రహముల్ వ్యాపింపఁగాఁజేసి తో
రా! గర్వమ్ము బడాయి నీకె తగు చారా సామి! భీమేశ్వరా!

పద శాస్త్రజ్ఞులు పండితుల్ కవులు నీ పాదద్వయ్యాచిహ్నితుల్
చిదలంకారులు సంసదంతర మహాజ్ఞాసువుల్ మానవుల్
పదసంధాశశిమాళిగీతి సుషమాభాషా సమావేశ సం
పద మన్నించుట నీ దయాగుణముఁగా భావించు భీమేశ్వరా!

